

فروش نفت شوروی، اوپک را گرفتار وضعی نامطلوب می‌کند *

مترجم: محمدعلی حقی

در این بهار، نفت شوروی به صورت تهدیدی سخت برای ساختار قیمت شکننده صادراتکنندگان نفت خاورمیانه درآمده است. موج صادرات از ماه مارس تاکنون عرضه مازاد بر تقاضا در بازار نقدی را فزونی بخشیده و باعث افزایش انگیزه دولتهای عضو اوپک برای تسلیم تنده به دور دیگر نفعیهای غیررسمی؛ برای حفظ سهم خود در بازار بر رقیب نفت خام گشته است.

نگرانهای اوپک قبلاً در ماه مه، توسط "هرناندر گریبانتس" وزیر انرژی و معدن ونزوئلا و یکی از اعضای کمیته ناظر بر بازار بیان کرده است. او اظهار داشت که اتحاد شوروی در حال "ولج کردن" ساختار قیمت است.

لیکن بعید به نظر می‌رسد که مسکو به اظهارهای اوپک اعتنا کند. نیازهای شدیداً "سرم آری" این کشور را وادار می‌کند که به درآمدهای صادراتی خود، که ۶۰٪ آن از فروش نفت به دست می‌آید، بفرماید. به معنوی شوروی در بازار اوپک، ممکن است از سوی برخی صادرکنندگان نفت خاورمیانه کمک شده باشد. میزان فزاینده‌ای از نفت خام کشورهای عربی، به عنوان بخشی از معاملات نهاتری اسلحه به اتحاد شوروی تحویل داده شده است که برخی تحلیلگران آن را به منابع کوششهای به نسبت سرپوشیده برای تولید بیش از سهجه تولید تعیین شده توسط اوپک می‌دانند.

اتحاد شوروی مورد انتقاد قرار گرفته است. زیرا اخیراً، پس از رفع مشکلات تولید ناشی از رستان بسیار سخت، سعی کرده است که راه خود را به بازار جهانی نفت باز کند. صادرات نفت این کشور در اولین فصل سال ۱۹۸۵ به ۴۰۰ هزار بشکه در روز، در مقابل ۱/۲۴ میلیون بشکه در روز در اکتبر سال ۱۹۸۴، تنزل یافت. اکنون صادرکنندگان شوروی با هدف جبران کاهش صادرات در دومین فصل، مشغول وارد کردن نفت به بازارها هستند.

* "Soviet oil sales put OPEC on the spot." MEED (May, 1985), 12-13.

عرضه‌کنندگان شوروی استدلال می‌کنند که فروش نفت آنها به غرب کمتر از ۵٪ کل خرید غرب را تشکیل داده و بسیار کمتر از آن است که تأثیر سو، بر بازار کدارد. لیکن "گیزرانتی" جدا "اعتقاد دارد که هر مقدار نفت اضافی که به بازار تزریق شود، بطور بالقوه خطرناک است."

پل مک دانلد تحلیلگر نفتی ارشد موسسه آمریکایی Shearson Lehman Brothers باور دارد که بازگشت شوروی به بازار، فشاری بر قیمتها وارد کرده است ولی اضافه می‌کند که کوششهای مصر برای افزایش فروش خود و تمایل ایران برای فروش نفت به اروپا نیز بخشی مهم ابعاد می‌کند.

صادرکنندگان شوروی در کوشش برای فروش نفت خود در بازار کم‌کنش نفت، به برخی از مشتریان طرف قرارداد خود، پیشنهاد تخفیفی معادل یک دلار در هر بشکه را داده‌اند. با این تخفیف، قیمت هر بشکه نفت آنها ۲۷ دلاری بود که کمتر از قیمت رسمی اوپک است. لیکن در صورت کاهش قیمت نقدی به تقریباً ۲۶ دلار در هر بشکه، تحلیلگران انرژی دور جدیدی از تخفیفهای شوروی، برای نزدیکتر بودن قیمت نفت خود به سطح قیمت نقدی را پیش‌بینی می‌کنند.

سازهای اتحاد شوروی به ارزهای معتبر، جنس تخفیفهایی را کم و بیش سختی می‌نمایند. جان واتسون از موسسه آمریکایی Plan Econ که در بررسی انحصارهای اروپای شرقی تخصص دارد می‌گوید که مشکل جریان نقدی، عامل تمایل به دلار است.

مهرم این وضعیت، موقعیت شوروی از نظر ارزهای معتبر به دنبال یک مازاد تجاری در سال ۱۹۸۴، مستحکم است. بانک تجاری لندن "مورگان گرنفیلد" کل بدهی خارجی شوروی در دو سال گذشته را فقط حدود ۲۰ میلیارد دلار برآورد می‌کند. لیکن واتسون خاطرنشان می‌کند: "وامدهای شوروی به جهان سوم (در سال ۱۹۸۴) از طریق فروش بیشتر صادرات خود به‌صورت اعتباری یک رکورد بود. اعتبار داده‌شده توسط شوروی به جهان سوم به ۵۳۰ میلیون دلار بالغ گردید. این کشور برای نگاهداری صادرات خود در سطح فعلی نیاز به بافتن دلار برای عرضه اعتبار لازم دارد."

با در نظر گرفتن انتظار برداشت کم محصولات کشاورزی در سال جاری و برنامه هزینه سرمایه‌های زیاد پیش‌بینی شده برای برنامه پنج‌ساله ۱۹۸۶-۱۹۹۰، نیاز به دلار حتی ضرورتر می‌شود. صادرات نفت، و در مقیاسی محدود استقراض بیشتر، تنها راههای افزایش بول هستند. همچنین مورگان گرنفیلد تأکید می‌کند که مسکو بدون افزایش میزان بهره، که در حال حاضر تقریباً ۲۵٪ است، بیش از نرخ پیشنهادی بین بانکهای لندن (Libor) است، نمی‌تواند به میزانی بیشتر قرض نماید.

گزینه‌های چند دیگری نیز وجود دارد که به‌منظر می‌رسد تمام آنها غیرقابل قبول باشند. این گزینهها عبارتند از: کاهش فروش به جهان سوم - که مسکو به دلایل سیاسی تمایلی به انجام آن ندارد - تقلیل واردات یا فروش ارزان طلا در بازار گساده جهانی.

جدا از فشار حاصل از فروش بیشتر نفت خام و محصولات نفتی شوروی، خود کشورهای اوپک با انجام معاملات تهارتی نفت در مقابل اسلحه با شوروی به ناپایداری قیمت جهانی نفت کمک می‌کنند. حجم نفت تهارتی مجدداً صادر شده به اروپای شرقی و غربی در سال ۱۹۸۴ تقریباً به ۲۸۲ هزار بشکه در روز بالغ گردید که درآمدی معادل ۱۳ میلیارد دلار برای اتحاد شوروی به‌بار آورد.

اهمیت این صادرات مجددت آن است که می‌تواند توسط برخی از کشورهای اوپک برای فرار از میزان سهمیه‌صادرات خود مورد استفاده قرار گیرد. جان وانوس می‌گوید: "مقداری از این نفت خارج از سهمیه اوپک قرار دارد - و این است دلیل آنکه چرا به دلار نمی‌پردازند که بسیار آسانتر است." نوبی اسکاتون، دیپلوماتیک تحلیلیکتر نفتی اضافه می‌کند: "این کار می‌تواند یک وسیله جدیدی برای بازمانده و لیکن بیشتر کشورهای اوپک متوجه می‌شوند که نفت برای اروپای شرقی هنوز از بازار جهانی ناپدید نشده‌است."

صادرات مجدد شوروی از نفت خاورشاهیه در سال ۱۹۸۲ معادل ۱۳٪ امراض نامت لیبی، عراق و عربستان سعودی درصدر عرضه‌کنندگان نفت به شوروی قرار داشتند. بدیهی است که ۳۵۸ میلیون دلار نفت وارد شده از عربستان سعودی، پرداختی بابت برخی از واردات اسلحه عراق از اتحاد شوروی می‌باشد. هرچند روشن نیست که آیا این نفت از تولید منطقه منظره‌محرف است که پادشاهی سعودی به عراق واگذار کرده‌است و یا ماراد تولید عربستان سعودی است.

هیچ‌یک از این نقشها به اتحاد شوروی نمی‌رسد، بلکه عمدتاً به شرکتهای نفتی یا دولت‌های اروپای غربی فروخته می‌شود. مشتریان اصلی این نفت آلمان غربی، هلند و ایتالیا هستند. بقیه نفت مجدداً صادر شده، براساس شرایط قرار دادهای خاص تجاری به اروپای شرقی یا فنلاند داده می‌شود.

اتحاد شوروی متعهد است که میزان ۷۰ میلیون تن نفت خام در سال - یا تقریباً ۱/۴ میلیون بشکه در روز - به اقطار خود در اروپای شرقی عرضه کند. صادرات مجدد نفت خاورشاهیه، اغلب برای انجام این تعهد مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نفت، همچنین، می‌تواند به رومانی - که دارای ماراد ظرفیت پالایش می‌باشد - فروخته شود.

همچنین، مسکو قرارداد تجاری ویژه‌ای با فنلاند دارد که نفت لیبی، از طریق آن، برای فرار کردن گیری تجاری شوروی با فنلاند مورد استفاده قرار می‌گیرد. در سال گذشته، فنلاند ۱۱ میلیون تن نفت (تقریباً ۲۱۵ هزار بشکه در روز) دریافت نمود. هرچند برای تأمین نیازهای داخلی خود نقدیه ۸ میلیون تن نیاز داشت. ماراد نفت دریافتی، توسط شرکت تجاری نفت فنلاند (Nesre) در بازار نقدی فروخته شد و از اینرو دوباره به نظام اروپای غربی وارد شد.

جانانان اشترن یک متخصص امور شوروی در انستیتوی سلطنتی مسائل بین‌المللی می‌گوید: "در

بلندمدت، حذف نقش اتحاد شوروی به عنوان یک صادرکننده عمده نفت، اشتباه خواهد بود. تولید نفت شوروی به نظر می رسد که به حداکثر رسیده است ولیکن صادرات آن که احتمال دارد در کوتاه مدت تقریباً در همین سطح باقی بماند، می تواند در آینده افزایش یابد.

به طور یقین با یک سعی می تواند حضور شوروی را نادیده بگیرد. بل مک دانلد می گوید: امکان جایگزینی گاز بسیار زیاد است و استفاده از گاز به عنوان منبع انرژی داخلی، حجم زیادی از نفت را برای صادرات فراهم می آورد. از این گذشته، مک دانلد اضافه می کند که اتحاد شوروی تازه شروع به صرفه جویی انرژی نموده است - این کشور در ۱۰ سال گذشته مصرف انرژی خود را به میزان ۵٪ در مقایسه با بیش از ۳۰٪ در غرب، تقلیل داده است.

مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات منتشر کرده است:

برنامه ریزی مرکزی	جمع آوری آب باران در مناطق روستایی
نویسنده: یان نین برگن	نویسنده: اریک نینس پیترسون
مترجم: دکتر احمد علیایی بلوربان	مترجم: دکتر حبیب الله بیات
قیمت: ۳۰۰ ریال	قیمت: ۲۵۰ ریال
برنامه ریزی توسعه: مدلها و روشها	توسعه روستا شهری
نویسنده: مایکل تودارو	نویسندگان: جان فریدمن - مایک داکلاسی
مترجم: دکتر عباس عرب مارار	مترجم: عزیز گیاوند
قیمت: ۳۵۰ ریال	قیمت: ۱۵۰ ریال
اتحاد اجتماعی مسکن	مسائل جهان و دورنمای آینده
مترجم: عباس مخیر	نویسنده: احمد سختر امبو
قیمت: ۳۵۰ ریال	مترجم: محمد رضا صالح پور
	قیمت: ۲۰۰ ریال
فصلنامه: برنامه و توسعه	مهاجرت بین المللی و پیامدهای آن
شماره دوم: دوره اول، بهار ۱۳۶۴	ترجمه و اقتباس: بریدخت وحیدی
قیمت: ۲۵۰ ریال	قیمت: ۲۵۰ ریال
	کتابنامه شیلات
	گرد آورنده: حجت الله حسن لاریجانی
	قیمت: ۸۰۰ ریال